

NEMZETI TÁRSALKODÓ

December 5dik napján 1837.

ERKÖLCSI TANUSÁG A' SAKK JÁTÉKBÓL.

Az egész világon a' legrégibb és esmerete-
sebb játék a' sakk; mert eredete minden év köny-
vek korát túl haladja, 's emlékezetet feljül mu-
ló idők olta multság neme volt minden pallé-
rozott ázsiai nemzeteknél, úgy persák indusok és
chinaiaknál. Több ezer esztendőnél hogy Európá-
ban divatban vagyon, a' spanyolok a' magok á-
merikai birtokokban is elterjesztették, 's rövid
idő olta közöttünk is megjelent. (t. i. Franklin
idejében 1730 tájt Északamerikában.) Magában
olty érdekes, hogy se remény, se nyereség vágy
által nem kell hogy a' játékost magához édesges-
se, 's éppen azért pénzben soha sem is játszod-
ják, kinek tehát időtöltésre szabad ideje van,
ártatlanabb játékot nem választhat; 's midőn
ezen értekezés zésszerint azért van írva, hogy
egy néhány ifiu barátim, kik a' játékot most
kezdik, bizonyos hibájokról leszokjanak, azt is
bíbizonytandja egyszersmind, hogy ezen játék
következései, a' lélekre nézve nem csak nem ár-
talmások, de a' győzőre úgy mint a' meggyőze-
tetre idvesek lehetnek.

A' sakk játék nem csak üres időtöltés; álta-
la a' kedélynek (Gemüth) sok becses és az életre

nézve hasznos tulajdonait lehet megszerezni, vagy legalább erősíteni, úgy hogy azok olly készségekké váljanak mellyek más úton meg sem szerzhetők. — Maga az élet egy neme a' sakknak, hol gyakran bizonyos pontokat kell elnyerni, versentársakat 's akadályokat meggyőzni, és a' mellyben a' jó vagy rossz esetek végetlen különbfélesége uralkodik, melly bizonyostekintetben a' szemesség vagy annak fogyatozása következménye. A' sakk játéknál tehát megtanulhatni:

Elsőbben az előrelátást, melly egy kevéssé a' jövődöbe tekint, 's a' tett lehető következéseit megfontolja; mert a' játszónak mindég azt kell mondani: „ha én ezen lépést tésszem, mi haszna léssen új állásomnak? az ellenfelem káromra hogy használhatja? Micsoda más lépéseket tehetek amaz bátorságosittására, 's ön magam megtámadásai elleni oltalmazására.“

Másodszor, szemekedést (circumspectio), melly az egész sakktáblát, vagy az egész tett mezejét át tekint, az egyes figurák, 's helyezetek fekvését, valamint a' veszedelmeket, mellyeknek azok kölcsönösen ki vagynak téve, az egymás fedezési lehetőséget, 's annak megtörténhetését hogy az ellenfél ezt a' figurát elveszi, amazzal menetelt téssen, ezt vagy amazzal megtámadja, úgy szintén felszámítja, az öszveütkezés elhárítása, vagy annak az ellenfél kárára lehető fordítása módjait.

Harmadszor, óvakodást attól — hogy egy lépés se téessék igen hamar. Ezt a' szokást az által lehet legkönnyebben magáévá tenni, ha a' játék szabályai pontosan megtartatnak, p. o. ezt: „ki a' melly figurát érintett — azzal menni, 's a' mellyet le tett —

helyt hagyni köteleles.“ Ezen szabályt annyival inkább meg kell tartani, mivel így az emberi életnek, különösen a' háborúnak ezen játék annál tökéletesebb képe lesz. Ha gondolatlanul veszedelmes állásba tették magatokat, soha sem remélhetitek hogy az ellenség megengedje seregeitek visszavonását — biztosabb pontba helyeztetését, hanem hirtelenkedéstök minden következtéséért lakolnotok kell.

Utoljára a' sakk játék által megszokunk a' meglepő szerencsétlen állásba bátorságunkat mindjárt el nem veszteni, az állapot jobbra fordulása aránti reményt magunkban táplálni, 's a' segéd eszközök felkeresésében el nem fáradni. Ez a' játék olly sok eseményekkel teljes, annak menetele, és fordulása olly különbözők, a' szerencse úgy ki van téve a' hirteleni változásoknak, 's hasznos gondolkodás után olly gyakran lehet módokat találni a' lehetetlennek látszó akadályok elhárítására, hogy a' reményt ritkán veszti el az ember egészen, 's a' csatát a' vég pontig vívja, azon remény alatt hogy ön ügyessége által csak ugyan elvégre győzni fog, vagy legalább az ellenfél vigyázatlansága miatt becsületére valólag fog a' bukás történni. Valójában a' ki meg gondolja, hogy — mint a' sakk játékban is tapasztalhatni — némelly fénylő szerencse ön hittiséget, 's annak rendszeréti követőjét a' vigyázatlanságot szüli, mellyek segedelmével a' kár könnyen kipótoltathatik, az végre is megtanulja, hogy az ellenfél szempillantatnyi szerencséje látására el ne csüggedjen, se magát céljai elérését gátló csekély akadályok által, az azok szerencsésen leendő elérése reménységétől megfosztatni ne engedje. —

Hanem hogy ezen jól tévő időtöltés a' töb-

bek felett, mellyek ennyi haszonnal öszve köt-
tetve nincsenek, választassék, mind azt szem előtt
kell tartani, a' mi annak gyönyöreit szaporítja,
és minden meg nem fontolt, vagy sértő szót,
minden olly tekintést vagy tettet, melly által
más bár miként sértetik, el kell kerülni, annyi-
val inkább midőn az effélék, mind két játszónak
céljával, melly az idő kellemes töltése, ellen-
keznek. — Ha tehát abban egygyeztek-meg, hogy
szorosan a' szabályok szerént folyon a' játék,
a' szabályt mind két félnek szigorán meg kell
tartani, egyik rész sem oldozhatja fel magát a-
lóla, úgy hogy a' más felet annak megtartására
szorítsa — mert az igazsággal ellenkeznék.

Más odszor, ha úgy egyeztek volna,
hogy a' szabályokat nem kell szorosán követni,
az a' ki kiméllést kíván — légyen kész a' tár-
sával is hasanlót éreztetni. —

Har m ad s z o r, senki se próbálja magát
a' szorultságból hamis lépéssel ki menteni, vagy
az által nyereséget követelni, mert lehetetlen az-
zal gyönyörrel játszodni, ki egyszer illy úton
találtatott. —

N e g y e d s z e r, ha a' más fél lassan játszó,
nem kell a' dolgot siettetni, 's nem kell az az
aránti kedvetlenséget kijelenteni. — Nem illik
sem énekelni, sem füttyörészni, vagy az órát néz-
ni, vagy könyvet elővenni, 's abból olvasni,
úgy a' földön lábbal vagy az asztalon ujjaiddal
játszodozni, vagy akármilyen egyéb tenni, mi által
annak figyelme megzavartatnék. Mert mindezek,
nem annyira a' játékban való jártasságot, mint
fortélyt és bárdolatlanságot mutatják. —

Ö t ö d s z ö r, ne igyekezz ellenfeledet csa-
lárdsággal reá szedni azt tettevéen mintha rossz
menetelt tettél, vagy az egész játékot elrontot-
tad volna olly célból, hogy a' más felet gon-

datlanná vagy bizakodóvá tégyed, vagy pedig hogy figyelmét tervedtől elvonjad, mert ez alattomoság és csalárdság, nem pedig játékbeli ügyesség. —

Hatodszor, ha egy játékot megnyertél, ne élj diadalmas és sértő kitételekkel, 's ne mutass szerfelelti örömet, sőt ellenfeledet vigasztald, mindenféle csinos, az igazsággal megegyeztethető kitételekkel oszlasd magávali meglegedetlenségét p. o. „Ön a' játékot jobban érti mint magam, de egy kevésbé vigyázatlan; vagy igen hirtelenkedik; a' legszebb játéka volt, a' mi csak lehet; nyilván valami ötlet tette elszorttá, 's fordítá a' szerencsét részemre. —

Hetedszer, ha a' más játékát nézed, légy legmélyebb hallgatással — Mert tanácsod is mind a' két részt sérti. Azt a' ki ellen tanácsolsz azért, hogy az által a' játékot elvesztheti, de igen azt is a' kinek javára van intézve tanácsod, mert ha szinte jó és elfogadtatik is, a' játék reá nézve azon kellemét elveszti, mellyet talám érezhetett volna ha a' gondolkozásra időt engedvén azt ő maga találta volna ki. — Minekutána egy lépés vagy több menetek is tétettek, ne tedd a' figurákat vissza, hogy megmutasd melyek lettek volna czélarányosabb lépések; e' mindig kedvetlenítő, sőt az elébbi állások feletti szóváltást, és kétséget is szül. — Minden locsogás a' játékosokkal, gyengíti vagy zavarja a' figyelmet 's azért mindenkor alkalmatlan. Éppen olly kevésbé szabad akarmelley résznek is intés vagy suttogás által jeltadni, ha ezt tészed, nem érdemled meg hogy a' nézésre bocsáttassál. Ha csakugyan ítélő tehetségedet gyakorolni vagy mútogatni kívánod, megteheted a' magad játéka alkalmával, nem pedig a' más játékába elegyedés, hibáztatás, vagy tanácsolgatás által. —

Utoljára, ha a' játék nem a' kiszabott törvények szoros megtartásával foly, korlátold az ellenfeled aránti vágyat, 's elégedj meg ön magad meggyőzésével. Ne kapkodj kíváncsilag minden hasznos lépés után, mellyre járattalossága vagy vigyázatlansága nyujt alkalmat, hanem mutasd meg barátságosan, hogy egy olly menetel által valamelyik figuráját veszedelemnek teszi ki, vagy fedetlen hagyja; vagy hogy egy más által a' királyát veszedelmes helyheztetésbe juttatja sat.

Ezzel a' nagy lelkü (a' fennebb megtiltott gorombasággal merőben ellenkező) módossággal, lehet a' játékot elveszted: de ellenben valami egyebet nyerendesz, mi becsesebb — tiszteletét, jó akaratját, és vonszalmát ellenfelednek, 's egyszersmind a' részre hajlatlan nézők megelegedéseket, és helybehagyásokat.

BCU Cluj / Central University Library Kán. T.

A' VADAK WASHINGTONBAN.

(Az Allgem. Zeitungból meritve.)

Philadelphia october 8-kán.

Washingtonban jelenleg valami 150 indián főnökök, harzosok és jövendőlkők vannak, kiknek csudálatos fejékessége 's vad, harzosi tekintete nem kisebb figyelmet gerjesztő, mint a' fontos követség, mellyben nemzetségektől megbizattak. Az eredeti vagy indián népesség az egyesült statusok birtokában 400,000 — 410,000-re megyen, kik általában vad 's harzohajtó nemzetségeket alkotnak. Vadászat és halászatból élnek, a' „nagy szellemet“ imádják 's többen közülök örökös harzban vannak egymás közt; A' személyes földbirtokról fogalmok sincs, mindazonáltal mindenik néptörzsök vagy nemzetség a'

legrégibb időkben gyökérző jogot tart egy vagy más vidékhez, a' hol hozzátartozóik vadásznak, sátraikat költöztetgetik a' szerint, a' mint azon állatok, mellyeknek húsával élnek és bőrével ruházkodnak, számosabban vagy gyérebben találtnak. — Washingtonban mulatásoknak czélja az, hogy ezen vadász földek egy részét eladják. Az indiánok egy gazdag, termékeny 's olly szerüleg terjedelmes földért, mint a' millyen egy európai királyság, körül belől 1'600,000 dollart kértek, de a' kormány nem akar 1'000,000-nál többet adni. Más nemzetségeknek is vannak itt hasonló irányú küldöttségei a' legtávolabb nyugott vidékekből, 's az ezekkel kötendő alkú kétségen kívül szép nyereséget fog adni. Egy néhány seneka-indiánokat Új Yorkban, a' georgiai creek — és floridai seminolokat kivévén, az Ohio-tól nyugotra többé nincsenek indiánok. Mindnyájon távol vidékekre számúzvék; a' civilisatio elől eltűntek. Mindazáltal az indiánok érdekes nemzetség, mellynek vétkei nagy részint a' fejéréknek rájuk nézve káros szomszédságából származnak. Ezek ugyan is szeszés italaik árulása által az indiánok között a' részegséget — ezen minden vétkek szülő anyját — olly mértékben elterjeszték, a' hogy a' keresztyének között sem divatozik. Azon vendégek közt, kik Washingtonba jövének, a' sack és fuchs indiánoknak is van egy követsége. Valóban „a' vadaknak vadabb társasága“ ennél soha sem jelent-meg művelt emberek közt. Közülök néhányan 's mind két nemből valami ötvenen lehetnek, és a' mig vezérok szinte egészen mézítlenül mene az utszán, felesége papsait (gyermekait) méltóságos hátán valami tokban emelve, haladott mellette. Hatalmát és méltóságát kitüntetendő, a' főnök fejékességül egy pár szar-

vat visele. Csak egy darab posztó vala ágyéka közé vetve 's izmos hátára két iszonyu ember kéz volt festve fehér festékekkel. Feje mindnyájoknak nyírott volt, 's csak tetején hagyatott egy tines haj, melyet kígyó bőrrrel 's tollakkal czifráztak fel. Vadul nézdelő férfiak iszonyú barbar fegyvereikkel jöttek. Midőn harcdataikat fuván az utzákon átvonultak, a' városbeli négerrek rémülve szaladtak uraik hajlékába. E' látvány valóban képes is volt a' legerősb idegeket is megrendíteni. Midőn a' horda a' Gadsbyhotelébe közeledett, szembe találkozott egy sioux-osztálylyal, melly itt üdvözlésökre kiállott. Ezek ocska katonaköpenyegben állának ki, 's lábokon moccassin volt, miket nekik Poinsett úr, a' hadi statustitoknak, adatott. Midőn a' sack és fuchs indiánok közelebb jövének, emezek őket üdvözleni akarák, de az ujonnan érkezettek az idegen viseletet gúnyos pillanatokkal lenézve, kevély hallgatással haladtak el mellettük, mintha mondani akarták volna: „Ti őseiteknek viseletét felcseréltétek az elnyomóink statusabeliekkel; megvetünk titeket!“ Ezek elértették legott a' keserű szemrehányást 's lecsüggedt fővel, hallgatva maradának. Az indiánok meglátogaták a' színházat. A' „mély, mély tenger“ adatott. Midőn Miss Nelson kilépett, a' vadak elandalodtak szépségén. Egy Jowa - Indián felállott 's örömjajosan tollfejékeségét a' színállásra (Bühne) dobá, a' mi — a' tolmács magyarázata szerint — a' szépség iránti hódolás jele volt. Miss Nelson hálaon fogadá az ajándékot. Egy varázsló ének más Jowa - Indiánnak újabb ajándékát szállítá az állásra; midőn pedig a' kecses asszony a' következő jelenésben a' szárnyakká rendezett 's kötözött ajándéktollakkal megjelent: elragadtatások határt nem ismert. Egy harmadik Jowa - főnök

a' színállásra mene 's pompás bivalbőr öltözetét rövid megjegyzés mellett a' Miss lábaihoz tevė, mit a' tolmács így fordita által: „Bizonyságaul adom azon gyönyörőségnek, hogy a' washingtoni szépet láthatom!“ Most a' több indiánok is köntöseiket 's fejékességeiket neki nyujtogaták, mire Miss Nelson kezével bájteljesen intve, így szólla: „Sajnálom, hogy nem tudom magamat anyanyelvetőken fejezni ki; de én olly nagyra becsüllek titeket, miot királyom fiait!“ Ekkor mindenik indián bámulóinak egy egy fejér strucztollat nyujta, mellyel ezek harczy homlokokat feldiszesíték. A' tolmács mihelyt átforditá' nekik a' Miss szavait, minden indiánok felállának a' logeokban levő urak 's dámákkal, 's olly módon nyilváníták tetszésőket, hogy a' színházfalai rengettek belé, de mindenek felett hangzott a' vadonság neemes pillanatú fiainak csengő harczy zajok. Ezen egész fellépés minden jelenlévők emlékében felejtethetlen marad. Most az indiánoknak öltözeteik, mindennemű ékességeik, harczyosi bárdaik, késeik sat. záporként ömlének az állásra; úgy hogy indiánaink egy kecses asszony iránti csupa gyengédségből szinte Ádám apánk costumejében maradának. Szerencsére Miss Nelson szerepe kívánataként az égbe emelkedik 's a' színállás firmamentumán elvész szem elől azon zajos tetszés között, minél nagyobb, színházban, soha sem hallatott. Ez olta a' vadak a' washingtoni lakosok 's idegenek ezrei előtt naponként járják hadi tánczokat 's erdők és mezők visszhangozzák énekeiket 's harczyi lármáikat. CCI.

A Z Ö R Ü L T.

(Lewaldnak Európájából.)

A' Loire melletti szép kis városban, Saumurben, örülteknek háza van. Ez egy részint sziklára épített, 's az örjőngőknek czellái abba bévésettek 's elől nagy vasrudakkal vannak berostélyozva.

Kevés napok előtt egy asszony férjével 's kis leánykájával oda ment, hogy ezen borzasztó tanynát megnézze. Ekkor tájban egy örült asszonyt hoztak volt oda, kit a' falhoz lánczolóának. Álig lehetett húsz éves 's kék szemei olly szelidek, sápadt arczai olly ingeresek valának 's szőke haja olly szépen ömlött le vállaira, hogy kétszeres fájdalmat költött látása.

Az ifju hölgy, ki hozzá tartozóival ide jött, tudakozódott, miért lánczoltaték amaz a' falhoz? Azt felelék neki, hogy az egy napszamos asszony a' városból, kit szeretője elhagyott 's ki akkor magzatát is elveszté. Ezért elméjében megháborodott 's minthogy gyakran eléri örjőngése meg kellett kötözni.

Az idegenek álmétkodva állának ottan, midőn az örült egy szökkenést tett, a' mennyire lánczai engedték, 's a' gyermeket megragadva, hirtelen kőpadához szaladott vele.

Az anya hangos sikoltást teve 's az örültre rohant, de az ör vissza taszítá.

“Ah, egy leány — felkiált a' lánczon levő szerencsétlen — igen, ő az . . . az isten vissza adja őt nekem! Millyen jó az isten.”

Ekkor gyermekileg örülve, a' gyermeket csókjaival árasztá el. Az atya erőszakkal akará lánykáját kimenteni, de a' gondviselőné kérte, hogy azt teljességgel ne tegye, 's egyszersmind szóla az örülthöz.

“Igen, de az nem a' te magzatod, nem hasonlít hozzád.”

“Nem lenne-e ő az enyim? Édes Jézus! tekintsen csak ide Mártha néne! szája, szeme, egészen az atyjáéi. Jól ismerem én őt. Ő a' menyből száll alá . . . ah, mi szép, mi kedves az én gyermekem!”

Ezen beszéd alatt látni kellett volna az anyát, mint követé figyelmével az örültnek minden mozdulatát! Most sírt, majd felkaczagott, a' szerént a' mint amaz most magához szorítá, majd elbocsátani akarni látszatott gyermekét.

“Engedd már egyszer ide lánykádat, hogy nézhessem meg jó formán” szóla hozzá viszont Mártha.

“Én . . . őt . . . . Kegyednek? Mondották egyszer a' papok, hogy őt istennek kell adnom, ki angyallá változtatja. 's én utána mind csak várakozám 's még sem jött! Soha, soha sem engedem többet magamtól, mert ah, csak én tudom, mit szenvedék érette! Készebb vagyok őt megölni . . . . .”

Az anya sápadtan térdre hullott 's sirva könnyölgé, hogy gyermekét ne bántsá, de az örült ügyet sem vetve rá, a' kis lánykát karjain hintálta 's annak szemeit csókdosta.

Az atya e' közben elszaladott, az intézet igazgatóját oda szólítandó. Szinte baj volt megkülönböztethetni most, mellyik legyen a' tulajdonképi örült, minthogy az anyának kétségbe-esése öly szörnyű pontra volt emelkedve, hogy e' miatt örjögőnek lehetett volna tartani. Végre abban állapodtak meg, hogy teljesen nélkülözve minden erőszakot, vigyék az örültet a' gyermekkel együtt czellájába, elvárandók, míg álom száll reá.

Alig volt czellájában a' szerencsétlen, a' gye-

rencsétlen, a' gyermeket a' földre tevė, ágyában helyet készített számára, őt belé fektetendő, míg az alatt a' gyermeknek anyja a' vasrudakhoz tapodott arczulatával.

Az örült mostágyába tevė a' lánykát, rezgő énekével álmat idéze szemeire 's ekkor maga is mellé bocsátkozván, elszenderedett. A' gondviselő legott a' czellába lopózkodott 's a' gyermeket kiragadván, az anya karjaiba tevė át, ki örömittason felsikoltván, gyorsan elrohana onnan.

A' sikoltásra felébredett az örült asszony. Midőn a' gyermeket többé nem látá, dühös hiéna ként rohant kalitkájának erős vasrudjaihoz, borzasztólag ordított 's egy pillantatra — mint kit szélütés ér — földre rogyott. 'S többé nem élt!

CCI.

BCU Cluj Central University Library Cluj

GONDOLATOK.

1) Minden dolognak végetlenek következései, 's egyáltalában a' nagy és kis tettek között a' különbség csak az, hogy míg az első, rendszerént szemkápráztató jelenetek alakjában tűnnek külön külön fel, az útósók, számtalan hasonfajtáju testvéreikkel egyesülten, elintéző sors, vak történet sat. firmája alatt, tészik eldöntő hatásaikat. Azok szerencse vadász Ritterjei, ezek Hansa városai a' gondviselés országának. —

2) Pártok harczai közt ne a' határozott színtől, ki nézetekkel szembe ellennézeteket tűz ki, féltsd ügyed diadalmát: hanem a' színlett semlegesektől, kik az elmésség és ékesen szollás csábjaival, azon elvet, melly küzdéseid jelszova szokták egybekötni, 's abból huzni le ellenkező czélzatu okoskodásaikat. Ezek e' részben Gesler-

hez hasonlítanak, ki a' hős nyilasnak szive leg-
hőbben szeretett tárgya — egyetlen gyermeke
fejére állította a' gúny czelet fel —

3) A' magas Brockenen lebeg a' fejér em-
ber. 'S te vallásos félelemmel tekintesz az oriás-
ra? Optikai csalódás. Nézz fennön le, az ala-
acsony völgyben találod meg, a' földsára 's po-
rai közt gázolva a' nyomorult vándort. Keserű
figyelmeztetést mondok barátom: „tekints elfo-
gulatlan szemmel az úgy nevezett erényesekre.“
Mond meg mi jut eszedbe? —

4) Nem mind rajtad szánakodik az, ki nagy-
szerű szerencsétlenséged látására könnyeket ont.
Carthago romja felett kesergett-e Marius? —
Nem. — A' düledékekre csak leborult, hogy si-
rassa ön sorsát. —

5) Paradoxumok tetszik, de igaz: „ki látta
Socrates halálát, az nem lehetett embergyülölő-
vé.“ — Nagyobb kibékélés az élettel, hogy volt
egy illy ki megigya a' méregpoharat, mint bosz-
szankodás, hogy volt nép, ki megkészítse neki. —

6) A' leg szembe tettebb következtetéseknek,
gyakran ugyan azon egy az oka. — Az, ki tőlt
kebellet, 's a' feltalálhatóság szerfeletti vágyát a'
feltalálás bizonyosságával cserélve fel, polgári
's családi fentebb erényeket lát, az emberek csak
nem mindenikében szintűgy tévelyeg, mint az,
ki komor magába vonulása közt szinte minden
gyarlóságban meg meg annyi szörnyeit hiszi ma-
ga előtt állni a' megtestesült bűnnek. — Azon-
ban meggyőződésem szerint mind a' kettő hi-
bája kutseje ugyan azon egy t. i. az egész ne-
met rögtön boldogultan látni ohajtás szent ger-
jedelme. — Így üt az egyik vándornak Italia
térein a' mennyei jelenések órája, midőn meg-
nyílik az ég, rajta a' fata morgana terül el, 's ér-
zék ringatólag a' tündérek fényes palotáit, a'

frigy láda magas templomát lebegteti végig: pedig a' falunak, mellynek tükrévé vált homályosok kisdud kunyhóji, 's felekezetesteknek van építve a' szűk szentegyház. Így nehezedik le a' pyramisok bazájában a' másik vándor körül a' másik báb, a' sivatag tenger végetlenén, csak elszórt sziget alakjában emelve ki egy egy halmot lombkoszorus fáival; 's pedig e' kellemes országban a' tavasz nem csak ennyi virulmányt fejtett ki. — Mind a' kettő csalódik tehát, ha hiszen csábult szemeknek 's mind a' kettő csalódásának oka — — az ég.

7) Nemzet álmokórságából, miután minden mozgás és vilányerő hagyattan, mellyeknek mint adák az istenek, karasszék párnájára vagy a' föld göröngyére oda penészedve tespedett századokat által, csak a' hóldkórság betegségének — mellybe az álmadó a' legnagyobb mélységek felett, hol az éber alá tekiotés 's nyaktörő bukás ugyan azon pillantat, teszi végig vándor útját — drágán fizetett árán szokott, a' történettudomány tanubizonyítása szerint kigyógyulni. —

8) Mellyik időben volt leggyengébb a' magyar nemzet? Hirtelen megmondani nem tudom; de adok próbát kezdedbe: vizsgálj meg mikor hozott legkeményebb jus publicumi törvényeket 's a' keresett évet megtaláltad. —

9) Az üldözött erényes élete calvaria hegye. A' hívők serege a' leglelkesítőbb érzések tetre hívó ömledezési közt tekint a' kinszenvedőkért fel a' szenvedtetés kereszteire.

Kemény 'Sigmund.

DUNA ÉS TISZA KÖZI ORSZÁGOS CSATORNÁRÓL.

(Jelenkor Társalkodójából.)

Szerencsém van kedves hazámnak tisztelettel jelenthetni, hogy azon országos magyar csatornának, (illy csatornát a' technicali iparú nemzetek Grand-canalnak neveznek) mellyet Grätzből Pesten által Kolozsvárig szándék vezetni, legfőbb része, ugymint: Pesttől Csongrádig már részletesen és definitive föl van keresve, merre leszen vonatandó a' tárgy kifejlődése után. Főbb helyek, mellyeket a' legfőbb vonal érint, im ezek: Pesten az ugynevezett molnártónál foglalni a' torka, mellyben fog alkottatni egy nagy vizosztó épület az Arad vármegyében általam épített vizosztónak mintájára. A' soroksári duna-ág Taksonyig csatornául marad. Innen Ócsa, Sári, Dabas helységek alatt, Tatár-Sz.-György, Pöszér, Adacs, Kerekegyháza, Ágasegyháza, Orgovány, Bugacz, Móricz-gátja határokon által Félegyháza alatt menvén, Csongrádnál a' Tiszába tövellik.

A' szegedi vonal a' móríczgáti határban kitoroklik a' legfőbb vonalból; ez tartja menektelét Majsa, Kömpöcz, Dorozsma határokon által, és Szeged városban a' Tiszába tövellik.

Az izzási vonal kiválik a' legfőbb vonalból az orgoványi határban, és tartja utját izzási Kolumtón által sz. Imrei, és Tetélleni pusztákon keresztül Böleske iránt a' Dunába.

Pesttől a' Duna és Tisza közt alányuló földhát olly annyira rendetlenül hanyatlik, 's ez által olly temérdek nehézségeket gördít-elő, hogy ezen csatornának fővonala csak úgy lehetséges, ha ennek torkába Pesten vizosztó építettik, 's a' viz-szin rézsű, melly Pest és Csongrád közt 12 ölet teszen (azaz Pestnél a' Dunának közép-állású vize tizenkét öllel magasabban áll, mint

Csongrádnál a' Tiszának közép-állású vize) vagy is ezen vizeset ügyesen használtatik. A' szegedi és jászaki ág-csatornákat pedig csak a' legfőbb vonal teszi létesíthetővé. Próbák is tétettek, u. m. először Soroksártól Pilisre, másodszer Dabasról Czeglédre, harmadszor Tatár-szent-Györgytől Nagy-Körösre, negyedszer több uton Kerekegyházától Kecskemétre vinni a' csatorna huzamatát; de oeconomico lehetetlen, mivel az ásás mélysége husz ölet felülhaladna, több ezer öltre nyuló hosszóságban.

A' toroki nagy vizosztónak terve és minden előszámolás e' télen úgy el fog készítettetni, hogy még 1858-dikban, ha a' pénzrészvényes társaság magát alkothatta, az építéshöz 's ásáshoz kezdetni. Én, mint ezen eredeti tervü csatornának a' magam tulajdon költségén törvényes föltalálója, egyezéshen vagyok egy Arad-vármegyében sok birtoku, és Bécsben nagy kereskedő házzal, ki egész hitelét ígerte arra fordítandani, hogy minden actiát, mellyek Magyarországon el nem kelnének, biztosítani (garantirozni) fog, 's a' törvény által kiszabott uton e' nagy tárgyat velem együtt el fogja indítani (das Geschäft creiren). Azért biztosan reméllem, hogy ezen országos csatorna egész hazánk diszére 's anyagi sok hasznára, különösen t. Pest vármegye technical állapotjának messze-ágazó javítására, rövid időn, ezen megyebeli t. Karok és Rendek hathatós pártfogása alatt, életbe fog hozatni.

Beszédes József, körösi és marosi igazg. vízmérnök

A' N. Társalkodó 19-k és 22-k számjaiban ezen cím alatt „Könyvismertetés“ közölt recensioja a' Podradezky József urtól kiadott Szent László Király Historiájának, a' censura bétiltása következtetésül nem fog folytatlatni. —